

15. desember 2022

Innspill til forsvarskommisjonen

Det er ikke i Norges sikkerhetspolitiske interesse å basere vår trygghet på trusler om bruk av masseødeleggelsesvåpen. Så lenge atomvåpen finnes, er det en fare for at de blir brukt. Forsvarskommisjonen bør derfor anbefale at Norge styrker innsatsen for kjernefysisk nedrustning i alle relevante fora.

Norge bør:

- 1) Unngå å snakke om atomvåpen som noe som skaper sikkerhet
- 2) Signere og ratifisere FN-traktaten som forbyr atomvåpen
- 3) Fronte kravet om at alle atomvåpenstater må ruste ned
- 4) Sette nedrustning på agendaen i Nato, og jobbe sammen med allierte for å presse fram forhandlinger om balansert, verifiserbar og irreversibel nedrustning.

Dersom atomvåpen skulle bli brukt over et befolket område, vil ingen stat eller organisasjon kunne yte tilstrekkelig medisinsk assistanse. Skadeomfanget vil være for omfattende og strålingsfaren vil gjøre det vanskelig å sende inn hjelp.

I dag finnes det nær 13 000 atomvåpen i verden. Dersom en brøkdel av disse våpnene tas i bruk, vil det få globale konsekvenser i form av nedkjøling og endrede nedbørsmønstre. En studie fra 2019 simulerer konsekvensene av en såkalt “begrenset” atomkrig mellom India og Pakistan, der det tas i bruk 250 atomvåpen. Studien viser at opptil 125 millioner mennesker kan dø av de direkte følgene av eksplosjonene. I tillegg vil sot og røyk fra de mange omfattende brannene stige opp i atmosfæren, skygge for sollyset og temperaturen vil falle. Matproduksjon vil rammes, og vi vil kunne få en global hungersnød.

“Menneskeheten er bare en misforståelse, en feilberegning, unna kjernefysisk utslettelse” sa FNs generalsekretær Antonio Guterres under Ikkespredningsavtalens tilsynskonferanse i august 2022.

Ideen bak kjernefysisk avskrekking er å forhindre at andre angriper oss ved å true dem med atomvåpen. Et våpen som ikke skiller mellom sivile og stridende, og som har katastrofale humanitære konsekvenser. Kjernefysisk avskrekking fordrer rasjonelle aktører som tar rasjonelle valg, også i ekstremt pressede og uforutsigbare situasjoner. De som hevder at kjernefysisk avskrekking bidrar til vår sikkerhet, velger også å se bort fra muligheten for tekniske eller menneskelige feil eller misforståelser.

I 2017 vedtok FN en traktat som forbyr atomvåpen. Traktaten forbyr alle aktiviteter relatert til atomvåpen og slår fast at den eneste måten vi kan sikre oss mot atomvåpen er ved å avskaffe våpnene. FNs atomvåpenforbud styrker normen mot atomvåpen. Forbudet komplimenterer tidligere nedrustningsavtaler og bidrar til oppfyllelse av artikkel 6 i Ikkespredningsavtalen, der

atomvåpenstatene har forpliktet seg til å i god tro iverksette tiltak for nedrustning av kjernefysiske arsenaler.

Forbudet styrker prinsippet om ikkespredning. Land som Cuba og Venezuela har sluttet seg til avtalen. Dette øker terskelen for at Russland vil involvere disse landene i sin atomvåpenstrategi, om de skulle ønske det.

Også i møte med Kinas opprustning er FNs atomvåpenforbud et risikoreduserende tiltak. Det er i norsk interesse at Kina ikke kopierer USAs ordning med utstasjonering av atomvåpen i allierte land. Staters tiltredelse til forbudet reduserer mulighetene for utplassering. FNs atomvåpenforbud bidrar til å redusere atomvåpens rolle i sikkerhetspolitikken. Ved å tviholde på at andre lands atomvåpen er nødvendig for vår sikkerhet bidrar Norge til det stikk motsatte. Ved å stå utenfor atomvåpenforbudet bidrar vi til å svekke den normen forbudet skaper.

Som et lite land er Norge avhengig av en rettsbasert verdensorden. Det bør også atomvåpenpolitikken speile.

Norge har et spillerom i Nato. Som en god alliert, bør vi bruke vår stemme til å sette nedrustning på agendaen. Vi må kreve at Nato intensiverer innsatsen for å komme i gang med forhandlinger om gjensidig, verifiserbar og irreversibel nedrustning. Nato må gå foran, og vise at alliansens medlemmer faktisk ønsker nedrustning.

Norge kan fortsatt være en del av Natos konvensjonelle forsvar, men bør tydeliggjøre at vi ikke aksepterer at det brukes, eller trues med bruk av, atomvåpen på våre vegne. Inntil vi gjør det, er vi med på å legitimere atomvåpen og det våpenkappløpet som nå er i gang.

Takk for muligheten til å komme med innspill og lykke til med det viktige arbeidet!

ICAN Norge er en kampanje bestående av 59 organisasjoner, alt fra fagforeninger til livssynsorganisasjoner, klima- og humanitære organisasjoner. Felles for organisasjonene er ønsket om norsk tilslutning til FNs atomvåpenforbud.

Norske leger mot atomvåpen er en medlemsorganisasjon for leger og medisinstudenter. Vi arbeider for å spre informasjon om atomvåpens humanitære konsekvenser, og for å avskaffe dette våpenet. Organisasjonen har i dag rundt 1000 medlemmer.